

EGY SZÁMÍTÓGÉPES ADATTÁR „VALLOMÁSAI”

Elemzések a Műszaki Könyvtári Koordinációs Kör 1983-ra bejelentett külföldi folyóirat-gyarapodásából

Bárdosi Mária—Berke Barnabásné—Futala Tibor *

Országos Műszaki Könyvtár—Országos Széchényi Könyvtár—Országos Műszaki Könyvtár

Két esztendővel ezelőtt – 1982 folyamán – sebtében és a „mi majd megmutatjuk” eléggé fellengzős kurázsijával létesített adattárunk, a Műszaki Könyvtári Koordinációs Kör (MKKK) külföldi időszaki kiadványainak központi katalógusa az 1982/83-ra esedékes „up-to-date”-olási és javító munkálatok tetemes elhúzóda¹ árán érte el azt a fejlettségi fokot, amelyen már többé-kevésbé – irányzataikat illetően: mindenképpen – megbízható, könyvtár- és információpolitikai figyelemre, illetve szakmai tudatosulásra mint a racionálisabb cselekvés előfeltételére egyként érdemes elemzések bázisául is célszerű felhasználni.

Az alábbiakban az adattár három, 1983-ra vonatkozó „vallomásával” ismerkedhet meg dolgozatunk olvasója.² Ezek az MKKK-n belül

- egyetlen példányban, azaz unikumként,
- legalább tíz példányban és
- csereként vagy ajándékként

szereplő külföldi folyóiratokról szólnak. A felmérések határainak ilyenén való „kicövekelése” két dologról árulkodik:

- Korántsem vállalkoztunk az adattár jelenlegi „vallomáskészletének” teljes, véges-végig összefüggő „megszólaltatására”. Ebben a „spiritus quidem promptus est, caro autem infirma” ténye akadályozott meg bennünket.

- Mivel adattárunknak ma még két számottevő készültégi fogyatékosága van (rekordjai, bibliográfiai leírásai mellől hiányzanak a tárgyi indexek, „adatgyűjtő medencéje” pedig intézményi lényegű), egyelőre nem nagyon alkalmas mélységi – szakterületek szerinti – elemzésekre. (Tájékoztatásul: az Országos Széchényi Könyvtár irányításával, vele közös munkában most folyik a Nemzeti Periodika Adatbázisban (NPA) található valamennyi időszaki kiadvány tárgyi indexelése, azaz olyan tartalomra utaló „rendszámokkal” ellátása, ami a mi adattárunk szakterületi prezentálásán és elemzésén kívül közelesen azt is lehetővé teszi, hogy a nemzeti könyvtárral kooperálva országos érvényű „látleteket” készítsünk e téren való ellátottságunkról, illetve annak különféle jellemzőiről.) Adattárunk 1981/82. évfolyamában 399 leőhelykönyvtár és 7259 rekord (bibliográfiai leírás) szerepelt. Az 1982/83. évfolyamban 469 leőhelykönyvtár és 7734 rekord található, miközben az 1983-ban élő rekordok száma kereken két tucattal több, mint az 1982-ben élteké.

Míg 1981/82-ben egy-egy könyvtárra átlagosan 18,2 rekord esett, addig 1982/83-ban 16,5. Ezt a viszonyszámot azonban ne írja senki a tökéletes folyóiratrendelés központi visszafogásának számlájára, mert mást tükröz. Nevezetesen azt, hogy az első adatgyűjtéskor kimaradt könyvtárak (számuk: 70) egytől-egyig „kisrendelők” voltak, valamint, hogy sok könyvtár akkor még nem jelentette be sem szocialista, sem csere-ajándék folyóiratait.

A központi restrikciónról, amely – hangsúlyozzuk a minimálisan kötelező tárgyszerűséggel – nem csökkentette az MKKK-ba beérkező-beáramló periodikumok számát, az előfordulási értékek vallanak. 1982-ben a bejelentett példányok száma 22 904 volt (átlagos példányszám: 2,97), 1983-ban pedig 18 735 (átlagos példányszám: 2,97).

* Az első fejezet Futala Tibor, a második Bárdosi Mária, a harmadik pedig Berke Barnabásné munkája – A szerk.

¹ Ezért döntöttünk úgy, hogy az adattár 1982/83. évfolyamát csak COM-mikrofilmlapon jelentetjük meg. A várhatóan „reális időben” elkészülő 1983/84. évfolyamnak ismét lesz nyomtatott változata.

² Az elemzések java része speciális outputok felhasználásával készült. Előállításukért a szerzők az OMIKK két munkatársának, dr. Nemesi Lászlónénak és Stiegrád Gábornak mondanak köszönetet.

dányszám: 2,42). Ehhez azonban hozzá kell még fűzni az alábbiakat:

- Tekintettel arra, hogy a kényszerű takarékosági ítélkezés a szocialista és a cserebe—ajándékba kapott időszak kiadványokat nem érintette, az iménti adatok csak enyhítve—tompítva mutatják a megfigyeltet. (Hogy az ezáltal enyhítés—tompítás mértéke nem elhanyagolható, arra nézve mindössze egy tény közlünk: a csere—ajándék mint beszerzési csatorna az összes rekord mintegy 30%-ának esetében bizonyul kizárólagos vagy részleges „éltetőnek”).
- Az ez évben visszaérkezett bejelentések — csoportosítási szintű — feldolgozásának elsődleges tapasztalata, hogy az 1983-ra jelzett járatási szándék a letiltásokat követő kisebb-nagyobb huzavonák miatt nem realizálódott valamennyi esetben, ami az év második felére kiszámítható tényleges előfordulási értékeket némileg tovább fogja csökkenteni.

Az 1983. évi 469 lelőhely állománygazdagságát az 1. táblázat mutatja be. (Egyébként a lelőhelykönyvtárak száma az MKKK-n belül most már teljesnek s nagyjából konstansnak vehető, amit onnan tudunk, hogy ebben az évben a bejelentési nyomtatványokat összesen 716 műszaki könyvtárnak küldtük meg, ám közülük csak kb. 460 igazolt vissza állományt vagy gyarapodást. A vállalkozásban érdeklte tehető intézményhalmaz ilyen mértékű „becserkészését” és jelentésre késztetését az illetékes hálózati központoknak köszönhetjük.)

1. táblázat

Az intézmények állományi gazdagsága

A birtokolt címek száma	Az összes rekord %-ában	Intézmény vagy intézménycsoport
4372	56,53	Országos Műszaki Könyvtár (B 4)
1569	20,29	Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára (B 11)
1490	19,27	Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára (M 1)
624	8,59	Ipari Informatikai Központ (B 749)
455	5,88	Építésügyi Tájékoztatói Központ (B 278)
452	5,84	Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára (V 1)
370	4,78	Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Könyvtára (Gy 87)
>200	.	4 könyvtár
100–199	.	27 könyvtár
50–99	.	60 könyvtár
1–49	.	371 könyvtár

Az adattárban szereplő folyóiratok példányszám-kategóriák szerinti eloszlására 2. táblázatunk vet fényt. Ennek erős sarkitottsága önmagában megmagyarázza, hogy három elemzésünk közül kettőt miért szenteltünk éppen e triád felső és alsó sorának.

2. táblázat

Az adattár folyóiratainak eloszlása példányszám-kategóriák szerint

Kategória	Rekordjainak száma	Az összes rekord %-ában	Előfordulásainak száma	Az összes előfordulás %-ában	Átlagos példányszám
Unikum	4022	52,00	4 022	21,47	1,00
2–9 között	3484	45,05	10 632	56,75	3,05
10–55 között	228	2,95	4 080	21,78	17,89

1. Unikumok az adattárban

Az imént kellett tudomásul vennünk: 1983-ra nézve adattárunkban 4022 olyan folyóirat bibliográfiai leírása található, amely az MKKK-ban unikum. Ez az összes címnek kerekén 52%-a. Az összes előforduláson belül megközelíti a 22%-os részesedést. E példányszám-kategóriában kiemelkedő szerepet játszik a csere és az ajándék: az összes unikum hajszára egy harmadához jutunk hozzá e forrásokból.

Ehhez az elemzési metszethez illik mindjárt néhány megjegyzést csatlakoztatnunk:

- Korántsem mondhatjuk magunkat krózosoknak, hiszen a teljes halmaz nagyobbik fele mögött egyáltalán nem sorjáznak többpéldányok.
- Vigyázzunk, nehogy egy-egy unikum, tehát mindenképpen védendő folyóirat könnyelmű elvesztésével zsugorodni—aszalódní kezdjen folyóiratbázisunk kiterjedése. (Ezt a védelmet kívánja szolgálni az egyik kézenfekvően adódott minősítési szempont alapján az 1. melléklet jegyzéke.)
- A zsugorodási veszélyt fokozza, hogy itt nemcsak az előfizetési keretek ingadozásának, fokozatos értékvesztésének vagyunk kitéve, hanem a csökkenő csere-

és ajándékozási hajlamnak is, ami kategóriánk gyarapodási módjainak megoszlása láttán – bizony – nem vehető félvállról.

Az 1983. évi összes poszszor – birtokos – közül 172 rendelkezik valamilyen unikummal, ami 36,8%-os részesedési arány. (Ha a felsőoktatási intézmények tanszéki könyvtárait külön-külön számítjuk, akkor az unikummal rendelkezők száma 218-ra, aránya pedig 46,5%-ra növekszik.)

Az unikumokkal való rendelkezést – a néhány „vak tyúk is talál szemet” esettől eltekintve – általában az ambiciózus, szervezett, a szükségletekhez és/vagy a könyvtári funkciókhoz igazodó állománygyarapítás tanújeleként értékelhetjük.

Az intézmények, illetve intézménytípusok szerinti unikum-eloszlás részletes helyzetképét 3. táblázatunk mutatja be. A következő trendeket célszerű belőle kiemelnünk:

- Az egyetlen példányban járó folyóiratok túlnyomórészt budapesti intézmények–vállalatok szakkönyv-

táraiban koncentrálódnak. Itt található az összes unikum több, mint 85%-a, míg a vidéki lelőhelyek részesedése nem éri el a szerényke 15%-ot sem, pedig az inkább Budapesthez húzó agglomerációs települések lelőhelyeit is ide számítottuk.

- A budapesti koncentráció mértékét megközelíti az országos feladatkörű szakkönyvtárakban – vö. az 5/1978. (XII. 12.) KM sz. rendelet 2. mellékletében felsorolt könyvtárakkal – való koncentrálódás, ami majdnem 79%-os. Azaz: az összes unikum-lelőhelynek alig több, mint egy tizedében (pontosan: 12,2%-ában) található az unikumok közel négyötöde. E „21-es” intézményi mezőnyben három vidéki felsőoktatási könyvtár (Gy 87, M 1 és V 1) képviselteti magát.
- A helyi feladatkörű intézményekben (150) összesen 846 egypéldányos időszak kiadvány található, a teljes sokaság nem egészen egyharmada (30,46%). Alacsony az egy-egy ilyen lelőhelyre jutó unikumok átlagszáma is (5,64 folyóirat).

3. táblázat

Az unikum-folyóiratok eloszlása

Lelőhelyek	Az unikumok száma	Az összes	
		unikum (4022)	rekord (7734)
		százalékában	
1. Összes budapesti (120 intézmény)	3430	85,28	44,35
1.1 Országos feladatkörű (19 intézmény)	2694	66,98	34,83
1.11 OMK (B 4)	1851	46,02	23,93
1.12 AGROINFORM (B 5) ^{a)}	91	2,26	1,17
1.13 BME Közp. Könyvtára és hálózata (B 11) ^{b)}	380	9,45	4,92
1.14 ÉTK (B 278)	102	2,54	1,32
1.15 Egyéb országos feladatkörűek (15 intézmény) ^{c)}	270	6,71	3,49
1.2 Helyi feladatkörű (101 intézmény)	736	18,30	9,52
2. Összes vidéki (52 intézmény)	592	14,72	7,65
2.1 Országos feladatkörű (3 intézmény) ^{d)}	482	12,16	6,23
2.2 Helyi feladatkörű (49 intézmény)	110	2,56	1,42
3. 1.1 + 2.1 (21 intézmény)	3176	78,96	41,06

Magyarázatok

- a) Az AGROINFORM az OMIKK-kal kötött együttműködési szerződéséből kifolyólag szerepel az adattárban.
- b) A BME Központi Könyvtárának adatai: 248 unikum, 6,16, illetve 3,21%-os részesedési mutatók.
- c) Az intézmények a következők: ALUTERV (B 61 – 11 unikum), Központi Bányászati Fejlesztési Intézet (B 106 és 107 – 35 unikum), Bőr-, Műbőr és Cipőipari Kutatóintézet (B 118 – 25 unikum), Szilvákáti Kutató és Fejlesztő Intézet (B 285 – 32 unikum), MAHART (B 682 – 13 unikum), MALÉV (B 682/3 – 3 unikum) KPM (B 743 – 9 unikum), KPM Vasúti Főosztály (B 743/1 – 1 unikum), Posta Műszaki Dokumentációs és Tájékoztatási Központ (B 743/4 – 5 unikum), – LRI (B 743/6 – 13 unikum), IPIK (B 749 – 39 unikum), Műszeripari Kutató Intézet (B 776 – 18 unikum), Papíripari V. Kutató Intézete (B 873 – 34 unikum), Textilipari Kutató Intézet (B 1013 – 24 unikum), VIZDOK (B 1079 – 33 unikum).
- d) Ebből a csoportból a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Könyvtára (M 1) egymaga 434 unikumot birtokol. A győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Könyvtárában (Gy 87) 23, a Veszprémi Vegyipari Egyetem Könyvtárában (V 1) 25 egvedi járatású folyóirat található.

Az unikumok lokalizálódása alapján megnyugató, hiszen meghatározó többségüket olyan könyvtárak birtokolják, amelyeknek jogszabályi „kutyakötelességük” az operatív szolgáltatás, mégpedig országos léptékben. Ennek ellenére két észrevétel mégis ide kívánkozik:

- Az országos feladatkörű szakkönyvtárak „kijelöltségének” problematikája innen, az unikumokkal való diszponálás felől is felvethető: számos olyan van közöttük, amely inkább csak a rangot viseli, s kevésbé jellemző rá a rang elemi előfeltétele, az állományban megmutatkozó gazdagság. (Nyolc olyan országos feladatkörű szakkönyvtárunk van, ahol az unikumok száma nem éri el a húsz címet, négy pedig olyan, ahol a tízet sem.) Ezen felül a kijelölés reformja azért is időszerű, mert ebben az intézményi szférában a főhatósági és ipari átszervezések igen sok változást, névcsereket hoztak maguk után.
- Noha a helyi feladatkörű intézmények többségében kevés – néhány címre való – az unikum, akad közöttük jónéhány olyan lelőhely, amelyre a szakirodalom-ellátás országos javítása közben érdemes kiemelt figyelemmel lenni. Ilyenek: CHINOIN (21 unikum), Bútoripari Fejlesztési Intézet (26 unikum), Gyógyszerkutató Intézet (33 unikum), Kőbányai Gyógyszerárnyagár (46 unikum), MEDICOR (23 unikum), VIDEOTON Fejlesztési Intézet (18 unikum), Magyar Divat Intézet (44 unikum), ACSI (36 unikum)³, VITUKI (66 unikum), Gyógynövénykutató Intézet (29 unikum), VIDEOTON (25 unikum), MÁFKI (19 unikum). Mutatis mutandis: ezek a helyek egyszerűen mintha iparunk progresszív összetevőit, a korszerűsítési offenzíva „előretolt hadállásait” is reprezentálnák.

A dolog azonban nemcsak – és főként: nem – a darabszámra megy. Elemi érdekünk, hogy külföldi folyóiratbázisunk összetételét időről-időre az érték jegyében is elemezzük. Hatványozottan érvényes ez az igen „törekeny” unikum-bázisra, ahol – látszólagos ellentmondásként – a „darab” könnyen és gyakorta a „minőség” hordozójává válik.

Korábban említettük: adattárunk „szakozatlansága” még nem teszi lehetővé, hogy elmélyült – szakterületek szerinti – bontásban maradéktalanul eleget tegyünk e követelménynek. Az intézményi lényegű gyűjtési gyakorlat tovább csökkenti ebbéli lehetőségeinket.

Ennek ellenére módot találtunk arra, hogy unikum-halmazunkat több, minőségre mutató szempont szerint is jellemezzük:

- Korábban divatos szakirodalmi szólam volt annak hangoztatása, hogy a könyvtárak (még a szakkönyvtárak is) össze-vissza gyűjtenek, hogy lépten-nyomon gyűjtőkörtüллépesi vétségeket követnek el. Nos, állít-

hatjuk egy meglehetősen nagyszámú sokaság (az összes előfordulás több mint 20%-a!) tételes átnézése után: ez a vétség egyáltalán nem jellemző az MKKK-ra. Mindössze két cím és egy lelőhely vonatkozásában merült fel bennünk a kérdés: hogy került a csizma az asztalra. Az eset mikro-volta folytán nem érdemes még leleplezésre sem.

Természetesen sehol sem számítottuk „gyűjtőköridegennek” a közgazdasági, kereskedelmi, matematikai, fizikai, biológiai és kémiai folyóiratokat, amelyek meglehetősen sok esetben fordulnak elő mintasokaságunkban. Ezen felül a felsőoktatási könyvtárakban gyűjtőkörbe illőnek vettük az oktatásmódszertani, a pedagógiai, a nyelvi, az ideológiai, sőt – Miskolc esetében – a jogtudományi szaklapokat is, hisz ezek megfelelnek az adott anyaintézmények profiljának. (Más kérdés: az unikum-állománynak ezt az összetevőjét „ellátásbiztonsági” szempontból nem vethettük elemzés alá, mivel az ilyen könyvtárak java része nem tartozik az MKKK kereteibe.)

- Minden könyvtári gyűjtésben megkülönböztetett helyet foglalnak el (kellene, hogy elfoglaljanak) a szekunder dokumentumok, esetünkben a kurrens bibliográfiák, indexek, referálólapok, cím-, név- és egyéb adattárak. Nélkülük nincs operatív, megbízható tájékoztatás, de állománygyarapítás sem.

Unikumaink között 379 szekunder kiadványt találtunk. Ez az összes egyedi cím 9,42%-a. A vidék részesedése 63 cím (1,56%). Az Országos Műszaki Könyvtár a teljes mennyiségből 224-et mondhat a magáénak (5,57%). A többi – összesen 20 – országos feladatkörű szakkönyvtárban 96 akad belőlük (2,39%). A 150 unikummal rendelkező helyi feladatkörű szakkönyvtárban csak elvéve fordul elő egy-egy szekunder folyóirat (összesen 59 cím, ez az elemzett halmazban a másfél százalékot sem éri el).

Megkockáztatjuk a következtetést: ha helyi szakkönyvtárainkban (s ez több országos feladatkörű szakkönyvtárunkra is vonatkoztatható) elfogadható színvonalon állna a bibliográfiai és tájékoztatási kultúra, az Országos Műszaki Könyvtár korántsem birtokolhatna e műfajból ennyi unikumot. Ennek hangsúlyozandóságát az sem csökkenti túlságosan, hogy tudjuk: e szekunder kiadványok egyikének-másikának (köztük nem egy „legfontosabbikának”) – bizony – meglehetősen borsos az ára.

- Adatbázisunk zöme a közgazdasági–természettudományi, illetve a szekunder kiadványi „holdudvar” ellenére műszaki–ipari szakfolyóiratokból áll. Ez a megállapítás érvényes az unikum-sokaságra is azzal a megszorítással, hogy ennek a cím-masszának három jellegzetes rétegéből („a nemzetközi és nemzeti műszaki közélet folyóiratai”, „az ipari gyakorlat folyóiratai”, „a műszaki kutatás és K+F folyóiratai”) az unikumok között vastagabb a műszaki közéletet

³ A kézirat lezárása után értesültünk róla, hogy a Művelődési Minisztérium az ACSI-t időközben országos feladatkörű szakkönyvtárrá minősítette.

reprezentálóké (jellegzetes címkezetek: Annual Report, Bulletin stb.).

Egyébként jórészt, bár korántsem kizárólagosan, a műszaki közéleti folyóiratok hangsúlyos jelenléte magyarázza: miért van kiemelkedő szerepe a cseréknek—ajándéknak az unikumok között. És — továbbmenve — azt, hogy az Országos Műszaki Könyvtárban, ahol ezek a közéleti folyóiratok koncentrálódnak, az unikumok tömkelegében (1851 cím) miért 42,62%-os a csere—ajándék részesedési aránya. (Az egyedi címekben érintett többi könyvtárban a csereként—ajándék-ként érkező folyóiratok csak 24,91%-ot tesznek ki a 2171 címre menő unikum-gyarpodmányból.)

Az e vonatkozásban kialakult gyakorlat nem kifogásolható, sőt — ha nem tartalmaz más könyvtárak számára tiltást — egyenesen helyesnek, célszerűnek ismerhető el, olyasminek, ami az OMIKK könyvtár- és információpolitikai felhatalmazásaiból, munkamegosztásos kötelezettségeiből és gyakorlati—elméleti információs tevékenységéből logikusan következik.

- Az „ipari gyakorlat folyóiratai”-nak nevezett réteget az unikumok csoportján belül érdemben nem tudjuk értékelni, ui. itt megbénít a tárgyi jelzetek hiánya, illetve belőle következően a különféle szűkebben szakosított adatbázisok feldolgozta címekkel való összevetés horribilis munkaigénye.

A „műszaki kutatás és K+F folyóiratai” elnevezésű réteg elemzésének elvégzéséhez viszont rendelkezésünkre állt a „vertikálisan referáló” COMPENDEX 1982. évi jegyzéke (PIE. Publication Indexes for Engineering), amelynek 2317 tételét módszeresen összevetettük unikum-jegyzékünk tételeivel. (Ezt a műveletet a másik két elemzés is elvégezte.)

Összes unikumunkból 338 szerepelt a PIE-jegyzékben. Ez az adatbázisunk valamennyi rekordjához képest 4,37, valamennyi unikumához képest pedig 8,40%. A PIE-folyóiratokból 300 budapesti, 38 vidéki könyvtárakban található. Az országos feladatkörű szakkönyvtárak összesen 299, a PIE-jegyzékben is szereplő unikum-folyóirattal rendelkeznek, az Országos Műszaki Könyvtár 189-cel.

Mivel a 338-as unikum-lista mindenképpen különösen védendő folyóiratokat tartalmaz, dolgozatunk 1. mellékletében publikussá is tesszük. (Minden cím mellett közöljük a lelőhelykódot s azt, ha valamely címet csere—ajándék címén birtokolunk az országban.)

A szóban forgó folyóiratok országos minősítésű könyvtárakban való koncentrálódását (meghaladja a 88%-ot) ugyancsak üdvözlünk kell, miközben — a „másholi” ellátottság sivárságát és esetlegességét látván — hangsúlyozottan kell felhívni a possesszorok figyelmét expeditív és operatív szolgáltatási kötelezettségeire.

- Végezetül azt vizsgáltuk, hogy milyen arányban található unikumaink között saját szakmánk folyóiratai,

a könyvtárosi és informatikai szaklapok. Ez 2,86%-ot tett ki, ami 115 címet takar. Hét híján valamennyi az Országos Műszaki Könyvtár állományában található. Meg kell azonban jegyeznünk: a kép csalóka, mivel ha a más, az MKKK kötelékébe nem tartozó könyvtárakkal nem is túlságos mértékű, de a Könyvtártudományi és Módszertani Központ könyvtárával mindenképpen tetemes a párhuzamos birtoklás: Ezt szándékunk a szakmai „magfolyóiratok” kölcsönös megtartásával lényegesen csökkenteni.

Összegezésül elmondhatjuk: unikum bázisunk műszaki—ipari zöme az „érték”, a „nemzetközi minősítettség” (referáltság) szempontjából *nem túlon túl gazdag*. Ugyanez mondható el a szekunder folyóiratokkal való ellátottságáról. Érdeklünk volna: dúsuljon ez a bázis. De minimális célkitűzésünk: ne szűküljön. Elemzésünk hangsúlyképzéseivel elsősorban ennek szolgálatában állt.

2. Az MKKK legalább tíz példányban járó folyóiratai

Magunk is megdöbentünk az adatsoron, amikor szemügyre vettük: adattárunk összes folyóirata közül egy igencsak „törpe minoritás” (228 cím, 2,95%) több példányban fordul elő az MKKK-ban, mint az összes unikum (4080, illetve 4022 példány). Az sem kevésbé reveláló, hogy „törpe minoritásunk” a „középmezőny”, a 2—9 példányban járó folyóiratok hármát alig meghaladó átlagpéldányához képest átlagosan majdnem 18 példányban jár (vö. a 2. táblázattal).

S mindez 1983-ra, a drasztikus központi csökkentés évére vonatkozik! Így hát elemzésünk óhatatlanul a mentéskeresés jegyében indult (állampolgári fegyvelemből).

Mindenekelőtt, mint azt a 4. táblázat mutatja, a szóban forgó folyóiratok „honnanjöttiségét” tártuk fel. Ennek birtokában lényegesen enyhült devizapazarlási szorongásunk, lévén e folyóiratokból 95 szocialista, és csak 133 tőkés relációjú.

Míg a teljes adattár folyóiratai 55 országból rekrutálódnak, az általunk vizsgáltakat 17 országban, mondhatjuk: fejlett ipari országokban adják ki. Már ebből érzékelhető: kiválasztásukban több referencia-tényező érvényesül.

Ezt esetünkben tovább konkretizálja a használók nyelvtudásának való megfelelés. Folyóirataink közül 126 (55,26%) német, 58 (25,43%) orosz, 34 (11,80%) angol nyelvű. A többi nyelvre mindössze 10 folyóirat marad, mind építőművészeti tárgyú. Ez a nyelvi összetétel gyökeresen más, mint a nagykönyvtárak folyóiratállományáé, ahol az angol nyelv részesedése gyakorta 50—60% között mozog. S következőképp: a gyakorló szakemberek idegen nyelveket tudásában még mindig a német dominál, az orosz pedig megelőzi az angolt.

4. táblázat

A sokpéldányos folyóiratok megoszlása közreadó országok szerint

Ország	Cím	Ország	Cím
Szovjetunió	60	Svájc	9
NDK	31	Franciaország	2
Csehszlovákia	2	Belgium	1
Lengyelország	1	Finnország	1
Románia	1	Olaszország	1
Összes szocialista	95	Ausztria	1
NSZK	78	Hollandia	1
USA	18	Japán	1
Nagy-Britannia	10	Összes tőkés	133
Nyugat-Berlin	10	Mindösszesen	288

Ha ezt a kis, ám annál népszerűbb mintasokaságot az 1. fejezet minőségi kritériumai alapján kívánjuk jellemezni, a következőket mondhatjuk róla:

- Öt olyan referáló lap akad, amely belekerült ebbe a kategóriába. Mind szovjet kiadású: két-két cím 13, illetve 11 példányban van meg, egy 12-ben. Ez a korábbi megállapítást, hogy ti. a helyi szakkönyvtárakban kevés a szekunder kiadvány, azzal enyhíti: akad azért kivétel.

- Ez a minta „keményen” műszaki–ipari jellegű. Mindössze 11 félig-meddig építőművészeti jellegű cím és egy divatlap található közte. De hát adatbázisunk gyűjtőkörébe az építőipar és a ruhaipar is beletartozik. A közgazdaságot 3 cím képviseli. Az itt található természettudományos folyóiratok egytől-egyig az alkalmazási területekre esnek, s így okkal számítottuk őket a műszakiak közé.

- Mintánk 208 folyóira-ra rúgó műszaki–ipari tömbjéből teljesen hiányzanak a műszaki közéletet reprezentáló folyóiratok. Mintánkból a PIE-jegyzékben 83 szerepel, ami a teljes sokaság 36,4%-a, a szűkebben vett „műszaki–ipari tömbnek” pedig majdnem 40%-a. (A szocialista folyóiratokból 19-et referál a COMPENDEX.)

A „40% kutatási–fejlesztési orgánium +60% gyakorlati szaklap” összetételt jól reprezentálja az a tételes jegyzék, amelyet a 20–55 példányban járó periodikumok, tehát a „legeslegnépszerűbb” címekből állítottunk össze a szemléltetés kedvéért (5. táblázat). Érdekes a táblázatból megfigyelni azt is (már ahol van évfolyam vagy kötetjelzés), hogy a legelterjedtebb külföldi folyóiratok „tisztes korúak”, „teenager” korú mindössze egy van közöttük, az NSZK-ban megjelenő *Elector*.

5. táblázat

A 20–55 példányban járó folyóiratok jegyzéke

Járó péld.	Tőkés cím	Évf. vagy kötet	Referált-e?	Szocialista cím	Évf. vagy kötet	Referált-e?
20	Bauingenieur, Der (WBL)	58.	+	Feingeräetechnik (DDR)	32.	+
	Metalloberflaeche (DEU)	37.	–	PK. Plaste u. Kautschuk (DDR)	30.	–
	Stahl u. Eisen (DEU)	103.	+	Svaročnoe Proizvodstvo (SUN)	?	–
				Voprosy Ekonomiki (SUN)	?	–
21	Blech, Rohre, Profile (DEU)	30.	+	Avtomatičeskaâ Svarka (SUN)	?	+
	Brown Boveri Mitt. (CHE)	70.	+	Električestvo (SUN)	?	–
	Domus (ITA)	?	–	Ělektrotehnika (SUN)	?	–
	Japan Architekt (JAP)	58.	–	Litejnoe Proizvodstvo (SUN)	?	–
	Regelungstechnische Pr. (DEU)	25.	–	Metallovedenie i Termičeskaâ Obr. Mat. (SUN)	?	–
				Nachrichtentechnik-Elektronik (DDR)	30.	+
				Rechentechnik, Dataverarbeitung (DDR)	20.	–
				Zavodskaâ Laboratoriâ (SUN)	49.	–
22	Computer Design (USA)	22.	+	MA. Mehanizaciâ i Avtomatizaciâ Pr. (SUN)	?	–
	Konstruktion (DEU)	35.	+	Energietechnik (DDR)	33.	+
				Vodosnabženie i Sanitamaâ Tehnika (SUN)	?	–
23	Elektrotechnische Zeitschrift (WBL)	104.	–			
24	Economist, The (GBR)	289.	–	Hebezeuge u. Fördermittel (DDR)	23.	–
	Electronic Design (USA)	31.	+	Beton i Železobeton (SUN)	29.	+
	Analytical Chemistry (USA)	55.	+	Gissereitechnik (DDR)	29.	+
	AR. Architectural R. (USA)	174.	–	Vestnik Mašinostroeniâ (SUN)	?	–
	Schweissen u. Schneiden (DEU)	35.	+			

Járó péld.	Tőkés cím	Évf. vagy kötet	Referált-e?	Szocialista cím	Évf. vagy kötet	Referált-e?
26	Architecture d'Aujourd'hui, L'. (FRA)	?	-			
	Ölhydraulik u. Pneumatik Internat. (DEU)	27.	-			
27	Galvanotechnik (DEU)	74.	+			
28	Elektor (DEU)	14.	-	Maschinenbautechnik (DDR)	32.	+
	Funkschau (DEU)	55.	-	Silikattechnik (DDR)	34.	-
30	DBZ Deutsche Bauzeitschrift (DEU)	31.	-			
31				Bauplanung-Bautechnik (DDR)	37.	+
				Electric (DDR)	37.	+
32	Malliard Textilber. (DEU)	64.	-	Architektúra ČSR (CSK)	?	-
				Radio, Fernsehen, Electronic (DDR)	32.	-
35	VDI-Z (DEU)	125.	+	Fertigungstechnik u. Betrieb (DDR)	33.	-
36				Schweisstechnik (DDR)	33.	-
39	Technische Rundschau (CHE)	75.	-			
	Fördern u. Heben (DEU)	33.	-			
41	Electronic Engineering (USA)	55.	+	A. Architektur der DDR (DDR)	32.	-
	Werkstatt u. Betrieb (DEU)	116.	+	MSR. Messen, Steuern, Regeln (DDR)	26.	-
42	Elektronik (DEU)	32.	+			
46				Arhitektura SSSR (SUN)	?	-
52	Baumeister (DEU)	80.	-			
55	Electronics (USA)	56.	+			

A 6. táblázat bizonyítja, hogy az MKKK legtöbb példányban járó folyóiratai igen nagy arányban találhatók meg a műszaki irodalom legjelentősebb gyűjteményeiben.

A vidék részesedése e „parádés” példányszámokból 33%-os, ami több, mint kétszerese az unikumokból való részesedésnek. Néhány eloszlási tényre azért még hadd hívjuk fel a figyelmet:

- Egyforma arányban fordul elő vidéken és Budapesten 11 folyóirat.
- Több a vidéki előfordulás 4 esetben.
- Feltűnően erős a budapesti túlsúly 41 folyóiratnál.
- Egyetlen folyóirat, a *Mehanizaciá Stroitel'stva* csak budapesti könyvtárakban található, de 13 helyen.

Megvizsgáltuk végül azt, hogy a folyóiratok e csoportjának gyarapodásában mekkora a csere-ajándék súlya. Nagyon csekély. Mindössze 63 cím esetében, tehát a bennünket érdeklő sokaság nem egészen 28%-ában tapasztaltunk csere-ajándék beáramlást is. Ez azonban mindössze 86 példányt tett ki, ami csepecske a tengerbe, az összes példány közepette 2,1%. Ezt nem tartjuk meglepőnek, mivel e mezőnyben nincsenek intézményi közreadású folyóiratok, a profi kiadókkal pedig

nem nagyon lehet cserélni. Így az előforduló esetek többsége is gyaníthatóan áttételes csere, amely mögött az együttműködő könyvtárak vice-versa előfizetési állanak.

Elvégezvén a kitűzött elemzéseket, kezdeti megdöbbenésünk töprengéssé változott. Valójában nagyon korlátozott és nem túlságosan mély az a tér, ami az MKKK kereteiben a járatások további egyeztetése, koordinálása számára adatik. Mekkora is? Ha leszámítjuk az itt szóba jött 95 szocialista relációjú folyóiratot és kerekén 1600 előfordulását mint „legalább esetükben ne taszítsuk a használókat krónikus hiány-helyzetbe” indokolású tabut, marad 133 kapitalista relációjú cím a maga 2480 előfordulásával koordinációs erőnyeink gyakorlására.

De meddig mehetünk itt a „faragásban”? Tegyük föl, hogy az adatbázisunk középmezőnyében tapasztalt harmas példányszám-átlag elérését tűzzük ki célul. Ezzel – valószínűleg – senki sem értene egyet. Joggal, hisz igazán „mindennapi kenyér” folyóiratokról van szó az előfordulások túlnyomó többségében. Igaz, akkor felszabadulna kétezer valahány „státuszunk”, amelyet más, eddig nélkülözött címeikkel „tölthetnénk be”.

6. táblázat

A legtöbb példányban járó folyóiratok a nagykönyvtárak állományában

Könyvtár	Birtokolt cím a 228-ból		% arányuk a teljes állomá- nyban
	db	%	
Országos Műszaki Könyvtár (B 4)	207	90,78	4,73
Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára és hálózata (B 11)	204	89,47	13,00
Építésügyi Tájékoztatói Köz- pont (B 278)	61	26,75	13,40
Ipari Informatikai Központ (B 749)	104	45,61	16,66
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Könyvtára (Gy 87)	78	34,21	21,08
Nehézipari Műszaki Egyetem Köz- ponti Könyvtára (M 1)	114	50,00	7,65
Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára (V 1)	58	25,43	12,83

Pirruszi győzelemre azonban, legalábbis önszántunkból, nincs szükségünk. Amire jobb, gyorsabb könyvtárközi szolgáltatások esetén a jövőben szövetkezni lehetne, az 1000–1100 példány megspórolásában, illetve más folyóiratra költségében jelölhető meg. De hangsúlyozzuk: csak szövetkezéssel, belátással, meggyőzőes módszerrel!

Elemzésünk ezt a lehetőséget kívánta feltárni.

3. A csere és ajándék szerepe az MKKK időszaki kiadványainak gyarapodásában

Az adatbázisban feldolgozott 7734 időszaki kiadvány rekordjai közül kiírtunk minden olyan tételt, amelyből legalább egy bejelentett kiadvány cserébe vagy ajándékba érkezett.⁴ A lista 2061 ilyen tételt tartalmazott. A bibliográfiai adatok mellett a lelőhelyek is szerepeltek, de nemcsak azok, amelyeknek állománya 1983-ban csere útján gazdagodott, hanem azok a könyvtárak is, amelyek ugyanezen folyóiratokhoz az év folyamán vétel útján jutottak hozzá. Ily módon a jegyzék felhasználásával el tudtunk végezni néhány olyan elemzést, amelynek segítségével képet alkothattunk a csereforrások szerepéről a koordinációs körű könyvtárak időszaki kiadványgyűjteményének gyarapodásában.

Előre kell bocsátanunk, hogy e képet korántsem tudtuk teljessé tenni, mivel a nyilvántartott adatelemek köre még nem elégséges egy igazán összetett vizsgálat, a számba vehető és érdeklődésre számot tartó szempontok

⁴ A továbbiakban csak cseréről lesz szó, mivel az elemzés szempontjából a cserébe és ajándékba érkező kiadványok tőkés beszerzés esetén egyformán devizamegtakarítást jelentenek.

elemzésének elvégzéséhez. Erre csak akkor lesz lehetőségünk, ha adatgyűjtő, -egységesítő és feldolgozó munkánk kibővül pl. a beszerzési ár, az őrzési idő, a szolgáltatási képességek, a kiadványok nyelve, esetleg (a hazai és az idegen nyelvű szakirodalmi tájékoztatói) referáltság szempontjaival. Az 1984-es adattárat a felsoroltak közül már jó egynéhánnyal gazdagítottuk. De nézzük most, milyen megállapításokra jutottunk az 1983-as anyag vizsgálatánál.

A példányszám

A 2061 féle időszaki kiadvány összesen 2409 példányban érkezik, tehát meglehetősen nagy az egypéldányos cserék száma. A többpéldányos cserék főképpen az egyetemek és más felsőoktatási intézmények kiadványai-ból adódnak. (Lásd még a *Kiadványtípusok* pontot.) Az adatbázisban szereplő 7734 címből 1387 esetben csak csere a beszerzési forrás, tehát 1387 féle időszaki kiadvány *nem érkezik vétel útján* a műszaki könyvtárakba. Ezekből 965 tőkés, 452 pedig szocialista forrásból származik.

A származás

Megvizsgáltuk a cserébe érkező időszaki kiadványok származási helyét országok szerint is. Ország-jegyzékünk a folyóiratok csökkenő sorrendjében a következőképpen fest:

az NSZK-ból 251, a Szovjetunióból 214, Nagy-Britanniából 168, az USA-ból 159, az NDK-ból 134, Csehszlovákiából 132, Japánból 119, Lengyelországból 114, Franciaországból 106, Romániából 71, Svájc-ból 70, Ausztriából 69, Indiából 50, Jugoszláviából 42, Belgiumból 40, Olaszországból 40, Bulgáriából 39, Hollandiából 33, Finnországból 29, Svédországból 25, Kanadából 20, Ausztráliából 18, Kínából 15, Norvégiából 13, Spanyolországból 12, a Délafrikai Köztársaságból 9, Kubából 7, Dániából és Luxemburgból 6–6, Brazíliából és Portugáliából 5–5, Argentínából, Görögországból, Kenyából, Törökországból és Új-Zélandból 4–4, Pakisztánból és a Fülöp-szigetekről 3–3, Írországból és Mexikóból 2–2, Bangladesből, Egyiptomból, Irakból, Izraelből, Kuvaitból, Malaysiából, Szaud-Arábiából, Szudánból, Szingapurból és Thaiföldről 1–1

féle folyóirat érkezik.

Mi a nyereség?

A 2061 időszaki kiadvány közül 1333-at devizáért kellene beszerezni, szocialista forrásból származik 728 folyóirat.

Referáltság

A tőkés országokból érkező és a műszaki könyvtárakban csak egyetlen példányban meglévő folyóiratok közül 58-at referál a COMPENDEX adatbázis, a több példányban érkezők közül 27-et. Ezek közül is kiemelkedően magas a japán (22) és az indiai (14) folyóiratok száma. (Lásd még *A származás* pontot.) Az egypéldányos szocialista cserék közül 13-at, a többpéldányosokból 2-t találtunk a COMPENDEX-ben referált folyóiratok jegyzékében.

7. táblázat

A cserébe érkező folyóiratok száma lelőhelyek szerint

Leleőhelykód	Cím	Leleőhelykód	Cím
B 4	1159	B 743/4	11
B 11 és a kari könyvt.	377	B 873	11
M 1	272	B 1013	9
B 2248	84	B 939	8
V 1	69	B 1051	8
B 5	55	B 230	7
B 106	48	Gy 87	7
B 278	45	B 682	6
B 2136	42	B 1053	6
B 639	37	B 277	5
B 1079	23	B 556	5
B 285	14	B 680	5
Bk 5	14	B 1106	5
V 10	14	B 2103	5

A lelőhelyek

A koordinációs körü könyvtárak közül a legnagyobb cserereformát az OMK (Országos Műszaki Könyvtár), a

BME (Budapesti Műszaki Egyetem) központi és kari könyvtárai, a NIMEKK (Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára), a VITUKI (Vizsgádkodási Tudományos Kutató Központ) és a VVEKK (Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára) bonyolítja le. A lelőhelyjegyzékben szereplő kódok és a cserébe érkező időszaki kiadványok (fészeségek) száma szerint állítottuk össze a 7. táblázatot.

A táblázat felsorolásában nem szereplő – összesen 33 – könyvtárba 1–4 féle időszaki kiadvány érkezik cserébe.

A kiadványok típusa

A cserébe érkező időszaki kiadványokat típusuk szerint vizsgálva azt találtuk, hogy valamivel több, mint egyharmaduk (732 cím) valamely intézmény (egyetem, főiskola, információs intézet, kutató intézet, vállalat stb.) tevékenységét, eredményeit ismertető kiadvány. Ezt a számot a címek (Abhandlungen . . . , Abstracts . . . , Acta . . . , Annales . . . , Annual Report . . . , Berichte . . . , Bibliografiá . . . , Directory . . . , Doklady . . . , Jahrbuch . . . , Journal . . . , Mitteilungen . . . , Newspaper . . . , Prace . . . , Proceedings . . . , Publications . . . , Science Report . . . , Scientific Papers . . . , Technical Papers . . . , Zbornik . . . , Yearbook . . . stb. és a hozzájuk kapcsolódó intézménynevek) átnézésének eredményeképpen kaptuk, de nincs kizárva, hogy az ilyen típusú kiadványok száma jóval több ennél, mivel pusztán a címek alapján nem lehetett teljesen megbízható eredményt kapni. Megállapíthattuk viszont azt, hogy a felsorolásban szereplők a potenciálisan leginkább cserélhető kiadványok.

1. melléklet

A COMPENDEX-ben referált egypéldányos folyóiratok jegyzéke

ACM Transactions on Mathematical Software (B 4)
Acoustical Imaging and Holography (B 11/524)
Acta Informatica (B 11)
Acta Polytechnica Scandinavica, Applied Physics Series (B 4 – Cs)
Acta Polytechnica Scandinavica, Mathematics and Computer Science Series (B 4 – Cs)
Acta Polytechnica Scandinavica, Mechanical Engineering Series (B 4 – Cs)
Advances in Biochemical Engineering (B 11)
Advances in Instrumentation (B 4)
Advances in Physics (B 4)
Advances in Polymer Science (B 4)
Advances in X-Ray Analysis (B 11)
AFS, International Cast Metals Journal (B 4)
Agricultural Wastes (B 2248)
Alternative Sources of Energy (B 61)
Analysis Instrumentation (B 4)
Annals of the ICRP (B 702)

Annual Reports of the Research Reactor Institute, Kyoto University (B 4 – Cs)
Annual Review of Fluid Mechanics (B 11)
Annual Review of Materials Science (B 4)
Applied Energy (B 4)
Applied Mathematics and Organization (B 11)
Applied Physics A + B (B 253)
Architectural Science Review (B 11 – Cs)
Archiwum Automatyki i Telemekhaniki (B 4)
NTG – Fachberichte (B 4)
Artificial Intelligence (B 11/524)
Assembly Automation (B 11/205)
Atomic Energy Review (B 4 – Cs)
ATR, Australian Telecommunication Research (B 901)
Australian Journal of Instrumentation and Control (B 4)
Australian Journal of Physics (B 4 – Cs)
Australian Surveyor (B 11/121)
Australian Water Resources Council, Technical Paper Series (B 2248)

- Biomedical Sciences Instrumentation (B 749)
 Biotelemetry and Patient Monitoring (B 4)
 British Journal of Non-Destructive Testing, The (B 4)
 British Steelmaker (B 749)
 Brown Boveri Nachrichten (B 11)
 Brüel and Kjaer Technical Review (B 4 — Cs)
 Building Services Engineering Research and Technology (B 967)
 Bulletin de la Société Royale Belge des Électriciens (B 11 — Cs)
 Bulletin du Bureau de Recherches Géologiques et Minières.
 Sec. 2. (B 106)
 Bulletin IAEG (B 11/302)
 Bulletin of the Disaster Prevention Research Institute (B 1079)
 Cahiers Orstom. S. Hydrologie (B 4)
 Canadian Electrical Engineering Journal (B 4 — Cs)
 Canadian Journal of Earth Sciences (M 1)
 Canadian Metallurgical Quarterly (M 1)
 Canadian Surveyor (B 11/135)
 Cargo Systems International (B 743)
 Certificated Engineers (B 11 — Cs)
 Chartered Mechanical Engineer, The (B 4)
 Chemica Scripta (B 11/320)
 Civil Engineering in Japan (B 11)
 Civil Engineering. Suppl. (B 4)
 Cold Regions Science and Technology (B 2248)
 Computer Graphics (B 815)
 Computerized Tomography (B 702)
 Computers and Fluids (B 11/218)
 Computers and Graphics (B 815)
 Computers and Operations Research (B 4)
 Computers in Biology and Medicine (B 702)
 Comsat Technical Review (B 4)
 Conservation and Recycling (B 4)
 Corrosion Prevention and Control (B 4)
 Crystal Lattice Defects and Amorphous Materials (B 4)
 Cybernetica (B 4)
 Cybernetics and Systems (B 4)
 Denshi Gijutsu Sogo Kenkyujo Iho (B 4 — Cs)
 Design News (B 4)
 Dyes and Pigments (B 4)
 Earth Surface Processes and Landforms (B 1079)
 Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and
 Research (B 4 — Cs)
 Electron Technology (B 4 — Cs)
 Electron Packaging and Production (B 11/423)
 Elektronika (B 4)
 Elektrowaerme International. Ed. A. (M 1)
 Elettrotecnica (B 4)
 Energy Developments (B 4)
 Energy Digest (B 4)
 Energy Journal (B 11)
 Energy Systems and Policy (B 11)
 Engineer, The (B 4 — Cs)
 Engineering Cost and Production Economics (B 4)
 Engineering Economist, The (B 4)
 Engineering in Medicine (B 4)
 Engineering Structures (B 4)
 Environment International (B 4)
 Environmental Progress (B 11/217)
 Enzyme and Microbial Technology (B 11/320)
 ESA Journal (B 4 — Cs)
 ETG — Fachberichte (B 4 — Cs)
 European Rubber Journal (B 4)
 European Rubber Journal and Urethanes Today (B 936)
 Fibre Science and Technology (B 11)
 Fire Prevention (B 4)
 Fire Technology (B 1199/1)
 Fluidics Quarterly (B 4)
 Forest Products Journal (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 1. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 11. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 13. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 15. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 2. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 3. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 4. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 5. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 6. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 7. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 8. (B 4)
 Fortschritt-Berichte der VDI-Zeitschriften R. 9. (B 4)
 Freiburger Forschungshefte R. B. (B 4)
 Fuel Processing Technology (B 4)
 Geological Survey Professional Paper (B 2248 — Cs)
 Geological Survey Water. Supply Paper (B 2248 — Cs)
 Gidromehanika (M 1)
 Giesserei — Erfahrungsaustausch (B 218)
 Gold Bulletin (M 1)
 Ground Engineering (B 4)
 Heat Transfer — Japanese Research (B 4)
 Heat Transfer — Soviet Research (B 4)
 Heating and Air Conditioning Journal (B 445)
 Heron (B 2248 — Cs)
 High Temperatures — High Pressures (B 253)
 Highway and Heavy Construction (B 4)
 Highway Engineer, The (Gy 87)
 Indian Welding Journal (B 4)
 Industrial Finishing (B 4)
 Information Sciences (B 4)
 Ingénieur, L' (B 11 — Cs)
 Ingénieurs et Architectes Suisses (B 11)
 Insulation Journal (B 4)
 International Journal of Adhesion and Adhesives (B 4)
 International Journal of Computer and Information Science
 (B 4)
 International Journal of Computer Mathematics (B 4)
 International Journal of Fatigue (B 4)
 International Journal of General Systems (B 4)
 International Journal of Heat and Fluid Flow (B 4)
 International Journal of Hydrogen Energy (B 4)
 International Journal of Polymeric Materials (B 4)
 Ion-Selective Electrode Reviews (B 11/320)
 Iron Age Metalworking International (M 1)
 Irrigation Science (B 1079)
 Jahrbuch Oberflächentechnik (B 4)
 Japanese Journal of Applied Physics P. 1. (B 4)
 Japanese Journal of Applied Physics P. 2. (B 4)
 Japanese Journal of Applied Physics. Suppl. (B 4)
 Journal de Physique (B 11)
 Journal de Physique Lettres (B 11)
 Journal de Physique Colloque (B 11)
 Journal of Adhesion (B 4)
 Journal of Advanced Transportation (B 4)
 Journal of Aerosol Science (B 4)
 Journal of Advanced Transportation (B 4)
 Journal of Applied Photographic Engineering (B 4 — Cs)
 Journal of Applied Probability (B 11)
 Journal of Applied System Analysis (B 4)
 Journal of Biomedical Engineering (B 11/524)
 Journal of Constructional Steel Research (B 11/131)
 Journal of Digital Systems (B 4)
 Journal of Dispersion Science and Technology (B 449)
 Journal of Electronic Materials (B 4)

- Journal of Engineering Sciences University of Riyadh (B 11 - Cs)
- Journal of Environmental Economics and Management (B 4)
- Journal of Environmental Quality (B 2248)
- Journal of Environmental Systems (B 4)
- Journal of Ferroceement (B 4)
- Journal of Geochemical Exploration (B 4)
- Journal of Geophysical Research (M 1)
- Journal of Heat Treating (M 1)
- Journal of Japan Institute of Light Metals (B 4 - Cs)
- Journal of Information Science (B 4)
- Journal of Medical Engineering and Technology (B 11/524)
- Journal of Molecular Catalysis (V 1)
- Journal of Nondestructive Evaluation (B 11/524)
- Journal of Nuclear Science and Technology (B 4)
- Journal of Operational Research Society (B 11)
- Journal of Optics (B 4)
- Journal of Pipelines (M 1)
- Journal of Products Liability (B 4)
- Journal of Spacecraft and Rockets (B 4 - Cs)
- Journal of Structural Geology (M 1)
- Journal of Technical Physics (B 4)
- Journal of Terramechanics (Gy 87)
- Journal of American Society for Information Science (B 4)
- Journal of the Electrotechnical Society of India (M 1)
- Journal of the Faculty of Engineering University of Tokyo (B 11 - Cs)
- Journal of the Institute of Mine Surveyors of South Africa (B 106)
- Journal of the Institution of Engineers (India). Environmental Engineering Division (B 4 - Cs)
- Journal of the Institution of Water Engineers and Scientists (B 1079)
- Journal of the Operations Research Society of Japan (B 4 - Cs)
- Journal of the Physical Society of Japan (B 11)
- Journal of the Radio Research Laboratories (B 4 - Cs)
- Journal of the Textile Machinery Society of Japan (B 1013)
- Journal of Thermal Insulation (B 4)
- Journal of Thermal Stresses (M 1)
- Journal of Vacuum Science and Technology Ser. A. (B 4)
- Journal of Vacuum Science and Technology. Ser. B. (B 4)
- Journal of Water Resources Planning and Management (B 4)
- Journal of Waterway, Port, Coastal and Ocean Engineering (B 4)
- Kawasaki Steel Technical Report (B 1053)
- Kybernetes (B 4)
- Kybernetika (M 1 - Cs)
- Laser Focus with Fibertropia Technology (B 4)
- Letters in Heat and Mass Transfer (B 4)
- Linde Reports on Science and Technology (M 1 - Cs)
- Machine and Tool Blue Book (B 4)
- Marine Geology (B 11)
- Mathematical Proceedings of the Cambridge Philosophical Society (B 11 - Cs)
- Mathematical Programming Study (B 749)
- Mechanical Engineering (B 4 - Cs)
- Mechanics of Materials (B 11/234)
- Medical Instrumentation (B 4)
- Memoirs of Chubu Institute of Technology. A. (B 4 - Cs)
- Memoirs of the Faculty of Engineering, Kyoto Univ. (B 11 - Cs)
- Memoirs of the Faculty of Engineering, Nagoya Univ. (B 11 - Cs)
- Memoirs of the Faculty of the Engineering, Hokkaido Univ. (B 11 - Cs)
- Memoirs of the Faculty of the Engineering, Kobe Univ. (B 11 - Cs)
- Metall. W-Berlin (B 4)
- Métaux (B 4)
- Mineral and Energy Resources (M 1)
- Mining Magazine (B 107)
- Modeling, Identification and Control (B 11/417)
- Molecular Crystals and Liquid Crystals (B 4)
- MPT (B 1053)
- Nachrichten Elektronik u. Telematik (B 4)
- National Safety News (B 4)
- Naval Research Logistics Quarterly (B 11)
- Nippon Kagakkaishi (V 1)
- Noise Control Engineering Journal (B 4)
- Norges Geotekniske Institutt. Publikasjon (M 1 - Cs)
- Nuclear Energy (B 11)
- Nuclear Engineer, The (B 4)
- Nuclear Science and Engineering (B 4)
- Nuclear Technology (B 4)
- Nuclear Tracks (B 4)
- Online Review (B 4)
- Online (B 4)
- Optics and Laser Technology (B 4)
- Organic Coatings and Plastics Chemistry Preprints (B 762)
- Österreichische Ingenieur - und Architekten Zeitschrift (B 4)
- Petroleum Review (V 10)
- Philips Technical Review (B 4)
- Philosophical Magazine. P. A. (B 4)
- Philosophical Magazine. P. B. (B 4)
- Physics and Chemistry of Liquids (B 4)
- Pipeline (B 2081)
- Plant Engineering (B 4)
- Plasma Chemistry and Plasma Processing (B 1075)
- Pollution Engineering (B 4)
- Polymer Engineering Reviews (B/234)
- Polymer Photochemistry (B 4)
- Polymer Preprints of the American Chemical Society. Div. of Polymer Chemistry (B 762)
- Polymer-Plastics Technology and Engineering (B 4)
- Precision Engineering (B 4)
- Proceedings of the National Conference of Fluid Power (B 4)
- Production Engineering (B 4)
- Progress in Energy and Combustion Science (B 4)
- Progress in Polymer Science (B 4)
- Progress in Quantum Electronics (B 4)
- Propellants and Explosives (B 106)
- Pulp and Paper Canada (B 873)
- Radiation Effects (B 4)
- Rail Engineering International (B 4)
- Railway Track and Structures (B 11/25)
- Report of the Casting Research Laboratory (B 11 - Cs)
- Res Mechanica (B 4)
- Research and Industry (B - Cs)
- Resources and Energy (B 4)
- Resources Policy (B 4)
- Review of Geophysics and Space Physics (B 4 - Cs)
- Reviews of Geophysics and Space Physics (M 1)
- Reviews of High-Temperature Materials (B 4)
- Reviews on Silicon, Germanium, Tin and Lead Compounds (B 4)
- Revista de Metalurgia (M 1)
- Revista IMCYC (B 4)
- Revue HF (B 4)
- Ricerche di Automatica (B 4)
- Rivista dei Combustibili (V 10)
- Rivista Italiana di Geotecnica (Gy 87)
- Rock Mechanics and Rock Engineering (B 4)
- Rock Mechanics and Rock Engineering. Suppl. (B 4)
- Rozprawy Elektrotechniczne (B 4 - Cs)
- SAMPE Quarterly (M 1 - Cs)
- Sbornik Vedecyich Prací Vysoké Skoly Banské v Ostrave. Rada Hornicko-Geologická (M 1 - Cs)

Sborník Vysoké Skoly Chemicko-Technologické v Praze (V 1 — Cs)
 Schiffstechnik (B 11/153)
 Science et Technique du Froid (B 4 — Cs)
 Science of Sintering (B 285)
 Science of the Total Environment (B 4)
 Science Reports of the Research Institute Tokohu University, The, Ser. A. (B 4 — Cs)
 Scientia Sinica. Ser. A. (B 4 — Cs)
 Semiconductor International (Szf 26)
 Sheet Metal Industries (M 1)
 Shipbuilding and Marine Engineering International (B 4)
 Shock and Vibration Digest (M 1)
 Soil Science Society of America. Journal (M 1)
 Solid Mechanics Archives (M 1)
 Solid State Communications (B 11)
 Solid State Ionics (B 11)
 Specifying Engineer (B 4)
 Steel Times International (M 1)
 Strain (B 776)
 Strojnicki Vestnik (B 11 — Cs)
 Sugar Technology Reviews (B 4)
 Svetsaren (B 4 — Cs)
 Systems Science (B 4 — Cs)
 Technical Communications (B 4)
 Technical Review. Tokyo (B 1053)
 Technology Reports of the Kansai Univ. (B 11 — Cs)
 Technology Reports of the Tohoku University (B 2248 — Cs)

Technology Review (B 4)
 Telecom Report. Beiheft (B 4)
 Teletechnik. Eng. ed (B 4 — Cs)
 Termotecnica, La (B 4)
 Textile Progress (B 1013)
 Thyssen Technische Berichte (M 1 — Cs)
 Transactions of the American Foundrymen's Society (B 4)
 Transactions of the American Nuclear Society (B 4)
 Transactions of the Institute of Metal Finishing (B 57)
 Transactions of the South African Institute of Electrical Engineers (B 4)
 Transactions. Institution of Mining and Metallurgy. Sec. A—C (B 106)
 Truck and Off-Highway Industries (Gy 45)
 Tunnels and Tunneling (B 4)
 Tunnels et Ouvrages Souterrains (B 106)
 Water Science and Technology (B 1079)
 Water South Africa (B 2248 — Cs)
 Wind Engineering (B 4)
 Wire (B 208)
 Wire Industry. Machinery Guide, The (B 4)
 Wire Industry. Yearbook, The (B 4)
 Wire World International (Szf 4)
 Zavarivanje (B 4)
 Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej. Budownictwo (B 4)
 Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej (M 1 — Cs)
 Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej. Mechanika (B 11 — Cs)

**BÁRDOSI Mária—BERKE Barnabásné—
 FUTALA Tibor: Egy számítógépes adattár
 „vallomásai”**

A Műszaki Könyvtári Koordinációs Körben részt vevő könyvtárak 1982-ben külföldi időszaki kiadványaikról számítógépes központi katalógust hoztak létre. E katalógus 1983-ra vonatkozó, a cikk által elemzett adatai a következők: 469 lelőhelykönyvtár, 7734 rekord (bibliográfiai tétel), 18 735 példány. A szerzők három szempontból vizsgálták az adattárat, nevezetesen az unikális periodikumok (4022), a tíznél magasabb példányszám-ban meglévő folyóiratok (228 cím 4080 előfordulással), valamint a cserébe és ajándékba érkező időszaki kiadványok (2061 cím 2409 előfordulással) szempontjából. Céljuk a külföldi folyóiratokkal való ellátottság további tökéletesítésének előmozdítása volt.

* * *

**BÁRDOSI, M.—BERKE, S.—FUTALA, T.:
 Analysis of a computer file of
 periodicals**

Based on their foreign periodicals, special libraries participating in the Coordination Group for Technical Libraries established a computer-assisted union catalogue in 1972. In the present article data for 1983 were analyzed, relating to 469 libraries, 734 records (bibliographical units) and 18 735 items. The file was examined from three aspects: unique titles (4022), titles available in more than 10 copies (228 titles, 4080 occurrences) and periodicals received as gifts or in exchange (2061 titles, 2409 occurrences) were analyzed. The objective of the study was to promote the rationalization of foreign periodical supply in Hungary.

* * *

БАРДОШИ, М. – БЕРКЕ, Ж. – ФУТАЛА, Т.:
„Признания” базы данных на ЭВМ

Библиотеки, являющиеся членами координационного объединения технических библиотек, в 1982 году создали центральный каталог на ЭВМ по зарубежным сериальным изданиям. В статье характеризуются данные этого каталога на 1983 год: 469 библиотек, 7734 записей (библиографических описаний), 18 735 экземпляров. Авторы исследуют базу данных по трем аспектам, а именно с точки зрения уникальных периодик (4022), изданий, имеющих в более десяти экземплярах (228 наименований, 4080 появлений), а также сериальных изданий, получаемых в обмен или безвозмездно (2061 наименований, 2409 появлений). Их цель — дальнейшее улучшение обеспечения зарубежными сериальными изданиями.

* * *

BÁRDOSI, M.—BERKE, S.—FUTALA, T.:
„Geständnisse” eines rechnergestützten
Datenbestandes

Die sich am Koordinationszirkel der Technischen Bibliotheken beteiligenden Bibliotheken schufen 1982 einen mit Rechner erstellten Zentralkatalog ihrer ausländischen Periodika. Die auf 1983 bezüglichen, im vorliegenden Artikel analysierten Daten dieses Kataloges sind die folgenden: 469 Fundortbibliotheken, 7734 Records (bibliographische Posten), 18 735 Exemplare. Verfasser prüften den Datenbestand aus drei Gesichtspunkten, und zwar hinsichtlich der unikal Periodika (4022), Zeitschriften in mehr als 10 Exemplaren (228 Titel in 4080 Vorkommen), sowie Tausch- und Geschenkperiodika (2061 Titel, 2409 Vorkommen). Das Ziel der Untersuchung war die Förderung der Versorgung mit ausländischen Periodika.

* * *

MEGJELENT

Az NTMIR programcsomagjai: KÁMA

(Az NTMIR dokumentumai sorozat 24. füzete)

A kiadvány a KÁMA távadatfeldolgozási monitornak az automatizált tudományos—műszaki információs rendszerekben történő alkalmazását ismerteti. Leírja a tudományos—műszaki információs rendszereknek a KÁMA segítségével történő fejlesztését. Elemzi a feladatok jellegét, leírja a KÁMA szolgáltatásait. Módszertani útmutatást ad a párbeszéd tudományos—műszaki információs rendszerek fejlesztéséhez. Ismerteti a KÁMA alkalmazása során a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központban szerzett tapasztalatokat.

Elsősorban ESZR-berendezéseken távadatfeldolgozó rendszereket kidolgozó programozók számára ajánljuk.

A kiadvány terjedelme kb. 8 szerzői ív, ára: 184,— Ft.

Megrendelhető az OMIKK Értékesítési osztályától: (1428 Budapest, Pf. 12.)